

Matteüs 4: 1-11

Zondag 13 maart 2011, Schoonhoven,
de eerste zondag van de 40 dagen.

Gemeente van Christus:

Odyseus, de Griekse held, reisde na de Trojaanse oorlog terug naar Athika, het eiland waarvan hij koning was. De reis naar huis zal tien jaar duren, en een van de problemen die onderweg overwonnen moet worden, is het probleem van de *Sirenen*. De Sirenen waren een soort godinnen die met hun prachtige gezang vanaf de rotsen zeelieden verleidden om zo dicht langs de wal te varen, dat ze op de rotsen zouden te pletter slaan en verdrinken. Odyseus liet zich vastbinden toen hij langs de sirenen voer, en gaf zijn bemanning stukje was om in hun oren te proppen, zodat zij niets horen zouden. Odyseus weet hoe zwak hij is. Bepaalde verleidingen zijn gewoon sterker dan de mens. Heb je iets nodig om je aan vast houden.

Dat is een tijdloze vraag: Waar houdt je je aan vast als het er op aankomt?

Vandaag hoorden we waar Jezus zich aan vasthield, toen het er op aankwam.

Direct na zijn doop wordt Jezus door de Geest naar de woestijn geleid, waar hij veertig dagen en veertig nachten vastend doorbrengt. Zijn doop is dus geen einde van alle beproevingen, eerder het begin ervan. Jezus gaat de woestijn in. Hij gaat de weg van zijn volk, Israel. Het is de roeping van Jezus om vrijwillig het drama van het menselijke bestaan binnen te gaan – om dat drama zelf door te maken, zodat hij er des te beter de verloren schapen zal kunnen vinden, en op de schouder nemen, en in veiligheid brengen.

Wij belijden in de Apostolische Geloofsbelijdenis dat Jezus na zijn dood is *nedergedaald ter helle*.

Welnu – die hellevaart begint al direct na zijn doop. En wie komt hij tegen in die hel van een woestijn? De duivel *himself* die hem drie maal op de proef stelt.

Het Griekse woord voor duivel is *diabolos* (vrglk: *diabolisch*, en de *Ferrari diabolio!*), en dat betekent: verbreker, door-elkaar-gooier. De *diabolos* is allergisch voor eenheid tussen God en mens en tussen mensen onderling. De duivel wil geen eenheid, maar gescheidenheid. De duivel wil geen gemeenschap en solidariteit onder de mensen, maar een samenleving die een verzameling los zand is. De duivel wil deze wereld herscheppen van een paradijselijke tuin in één droge dorre woestijn. De duivel is het tegendeel van een heilmaker of een Heiland.

Die duivel heeft vele gedaanten. Hij past zich aan als een kameleon. Hij is de slang die Eva en Adam er inluist. Het einde van dat verhaal is het einde van het paradijs. Hij is ook de stem die Jezus na 40 dagen vasten in de woestijn, als hij honger heeft, als hij verzwakt is, in de oren fluistert, en als een soort Sirene tot drie maal toe Jezus probeert te verleiden. Waar houdt Jezus zich dan aan vast? Jezus laat zich niet vastbinden, zoals Odyseus. Jezus geeft zijn vrijheid niet op.

Jezus doet geen doppen in zijn oren, zoals de soldaten van Odyseus deden. Jezus sluit zich niet af voor de realiteit. Jezus houdt zich vast aan het Woord van God.

De eerste verzoeking:

Als u de Zoon van God bent, beveel dan die stenen in broden te veranderen.

De duivel vraagt hier om een concreet bewijs van Jezus goddelijke macht. Hij wil wat zien, iets tastbaars... Wat is tastbaarder, wezenlijker dan brood. Brood is leven! Geen brood is honger. Als Jezus werkelijk Gods Zoon is, dan kan hij het hongerprobleem toch wel oplossen. Als God werkelijk bestaat – dan zal hij toch niet toestaan dat er zoveel honger is, of dat er zoveel oorlogen zijn, of aardbevingen of tsunami's of instortende kerncentrales. Kom op met het concrete godsbewijs!

Jezus weerstaat deze verleiding door zich vast te houden aan een woord uit de Thora: **Er staat geschreven de mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat uit de mond van God uitgaat.**

Het citaat komt uit Deutronomium 8:3. In die passage wordt herinnerd aan het manna in de woestijn. In die passage gaat het **om het vertrouwen dat God op Zijn wijze uitkomst zal bieden**. Soms, vaak, meestal, altijd is dat heel een anders dan wij zelf voor ogen hebben. Het woord van God sluit niet altijd naadloos aan op onze persoonlijke gedachten en verlangens. Door het manna-wonder heeft het volk in de woestijn leren vertrouwen op God. Door naar het dagelijkse mannawonder te verwijzen, zegt Jezus: Ik grijp niet naar mijn goddelijke kracht God om redding te vinden, ik wacht in vertrouwen tot God naar mij toekomt om mij te redden. Jezus toont zich zo solidair met ons mensen. Wij kunnen en moeten wel ons best doen en hard werken – maar het uiteindelijke heil kunnen wij mensen niet grijpen en naar ons toetrekken. Wij kunnen alleen maar in vertrouwen wachten tot we het heil van God ontvangen. Ja: geloven heeft alles te maken met de kunst van het vertrouwen, van geduld, van het ontvangen.

De tweede verzoeking:

Duivel neemt Jezus mee naar het dak van de tempel: *Als u de Zoon van God bent, spring dan naar beneden. Want er staat geschreven: Zijn engelen zal hij opdracht geven om u op handen te dragen....* Mooi citaat uit psalm 91. De duivel kent zijn Bijbel. Het wordt een gesprek tussen schriftgeleerden.

(De Russische schrijver Solowjew schreef een korte vertelling over de antichrist, waarin hij vertelt hoe de antichrist aan een Duitse Universiteit een eredoctoraat in de theologie krijgt, omdat hij zo'n groot bijbelgeleerde is. Met de Bijbel in de hand kun je erg veel onheil zaaien...)

Opnieuw: de vraag van de duivel is herkenbaar. God moet wel nut hebben. God moet voldoen aan een aantal voorwaarden, willen wij in Hem geloven. Hij moet ons op zijn minst redden als wij vallen. Anders hebben we niets aan hem, hoeven we hem niet... Dus: 'Nou, laat maar zien dan, dan maar,' zegt de duivel tegen Jezus.

Opnieuw houdt Jezus zich aan een woord uit de Thora, **Dtr. 6:16; Er staat ook geschreven: Stel de Heer, uw God, niet op de proef.** God is niet pas God als God doet wat wij willen. God is niet God omdat Hij doet wat ik wil. God is niet alleen maar God als hij past in ons denken, aan onze rationaliteit beantwoordt. God wil geloof in God vraagt allereerst om vertrouwen, geloof, overgave. *Uw wil geschiede...* Geloof dat eerst vooraf voorwaarden stelt is geen geloof, althans geen bijbels geloof – dan verwordt geloof tot een kwestie van spiritueel handjevat.

Jezus zal trouwens *wel* een sprong maken, later. Later zal Jezus zich wel degelijk laten vallen - in de dood. Dat zal Jezus dan niet doen om God te beproeven, **maar uit liefde voor God en de mensen.** Overigens zal hij dan wel worden opgevangen door de barmhartige hand van God. Maar daar zullen we het aan het eind van de 40 dagentijd, met Pasen uitgebreid over hebben

De derde beproeving:

Dan neemt de duivel Jezus mee naar een hoge berg, en laat hem alle koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid zien ... zoals God eens Mozes op een berg aan de oude Mozes het beloofde land liet zien ... En de Duivel fluistert: *Alles voor jou, alleen een keertje voor mij buigen en mij aanbidden ...*

Dtr 6:13.

Macht en rijkdom biedt de duivel Jezus aan. De klassieke verleidingen. Zie de aan macht en rijkdom verslaafde dictators in het Midden Oosten. In ieder van ons zit zo'n machthebber ... De schrijver Elias Canetti schreef: *Ik heb nog nooit van iemand gehoord die de macht heeft aangevallen, zonder deze zelf te willen bezitten.* Gelijk heeft ie: de opstandelingen van vandaag zijn vaak de dictators van morgen. Maar Canetti heeft ook ongelijk. Blijkbaar heeft Canetti het Nieuwe Testament nog nooit gelezen – in het bijzonder de evangeliën. Daarin wordt verteld hoe iemand de machten van de wereld weerstond zonder zelf wereldse macht te zoeken. Daarin wordt verteld hoe iemand niet de berg van de wereldmacht beklom, maar een heel andere berg, Golgotha, om als de minste van de minsten voor de wereld te sterven.

Zo ver is het nog niet. Maar in deze geest weerstaat Jezus de duivel wel, opnieuw door zich aan een Schriftwoord vast te houden: *Ga weg, Satan, want er staat geschreven: aanbid De Heer, Uw God, vereer alleen hem.*

Drie keer probeert de duivel Jezus los te wrikken van God. Driemaal bijt de duivel in het zand, in het woestijnzand. Tot drie keer toe houdt Jezus zich vast aan de woorden die bewaard zijn, overgeleverd, doorverteld, opgeschreven, verkondigd.

Samenvattend geeft dat Woord van God antwoord op de drie verzoeken:

1. Maak ik mijn eigen heil, of ontvang ik dat?
2. Moet God aan mijn voorwaarden voldoen, of gaat het er juist om dat ik aan de voorwaarden van God voldoe?
3. Wie of wat is het werkelijk waard om te aanbidden?

Aan het eind van het evangelie van Matheüs zien wij nog eens hoe Jezus zich vasthoudt aan woorden uit de Schrift. Als Jezus gekruisigd is, wordt Jezus opnieuw verzocht. Voorbijgangers en de overpriesters roepen dan: *Als je de Zoon van God bent, red jezelf dan en maar en kom van dat kruis af.* Weer dat: *Als je de zoon van God bent...* Dat is in zekere zin de 4^e verleiding. Op dat donkere uur houdt Jezus zich opnieuw vast aan een Schriftwoord. *"Mijn God, Mijn God, waarom hebt u mij verlaten?"* Een wanhoopskreet, maar wel een wanhoopskreet uit psalm 22 - de psalm die begint als een wanhoopslied, maar eindigt als een loflied! Zo zal ook het kruis van een wanhoopsteken een overwinningsteken worden.

Waar houdt Jezus zich aan vast, om stand te houden tegen de duivel, om niet los te raken van God? Aan het Woord van God.

Waarom lezen wij zondag aan zondag uit dat oude en dat iets minder oude Testament? Om op onze beurt de verzoeken van de duivel te kunnen weerstaan.

Hij slaat niemand over. 1. Maak toch je eigen heil. 2. Stel God toch jouw voorwaarden. 3. Aanbidt gewoon macht en geld, als iedereen.

Vroeg of laat komen wij voor deze vragen te staan. Als wij aan de beurt zijn...- zalig zijn wij dan, wanneer wij het Woord van God niet alleen hebben gehoord maar ook in ons hart hebben bewaard. Amen.

Ds. F.W. Verbaas